

ÖSSZEFOGLALÓ
A XX. SZÁZADI ÖNKÉNYURALMI RENDSZEREKHEZ
KÖTHETŐ ELNEVEZÉSEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ
SZAKMAI VIZSGÁLATRÓL

Az önkormányzati törvény alapján a közterületek elnevezése önkormányzati feladat. A közterület elnevezéséről az önkormányzat a hatályos jogszabályi keretek között önállóan dönt: így az önkormányzatnak kell mérlegelnie, hogy az adott elnevezés megfelel-e a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerekkel összefüggő jogszabályi rendelkezéseknek.

Amennyiben tehát a döntésre jogosult helyi önkormányzatok nem tudnak, nem akarnak vagy nem mernek határozni közterületeik elnevezéséről, mert kétségük merül fel, hogy a nevet viselő személy „részt vett-e a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában” vagy a közterület elnevezése tartalmaz-e olyan „kifejezést vagy szervezet nevét, amely közvetlenül utal XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre”, döntésük meghozatala előtt kérhetik a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását.

Az MTA – az akadémiai törvény szerinti közfeladatainak keretei között – tudományos (szakmai) szempontú állásfoglalást fogalmaz meg, amely nem kötelező érvényű. Az MTA tehát nem saját kezdeményezésre készít állásfoglalásokat, hanem kizárólag a jogszabályban meghatározott szervek eljárásában, azok hivatalos megkeresésére adja ki állásfoglalásait. Az MTA állásfoglalása a közterületek elnevezésére irányuló kérdés vizsgálatakor csak a törvényben előírt szempontok szerinti szakmai vélemény kiadására terjedhet ki, amelyben nincs mód tudományos vagy művészi életművek átfogó elemzésére.

Ki dönthet a közterületek elnevezéséről?

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Ötv.) 13. § (1) bekezdése szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat a közterületek elnevezése. A közterületek elnevezéséről kizárólag a helyi önkormányzatok dönthetnek.

Mi az MTA feladat- és hatásköre a közterületek elnevezésével összefüggő önkormányzati eljárásban?

Az Ötv. szerint, ha a helyi önkormányzat döntése során kétség merül fel a tekintetben, hogy a közterület névadója olyan személy, aki részt vett a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában, vagy az elnevezés tartalmaz olyan kifejezést vagy olyan szervezet nevét, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal, arról beszerzi az MTA állásfoglalását.

Az MTA a közterületek elnevezésével kapcsolatban kizárólag a vonatkozó jogszabályban meghatározott szerv (ez esetben önkormányzat) hivatalos megkeresésére jár el. Saját kezdeményezésre vagy a jogszabályban nem nevesített szervek vagy személyek indítványára nem ad ki állásfoglalást a közterületek elnevezésére vonatkozóan.

Amennyiben az arra jogosult önkormányzat kérelmet terjeszt elő, mivel valamely személy, kifejezés vagy szervezet elnevezésével kapcsolatban kétsége merül fel az önkényuralmi rendszerhez kötődés szempontjából, az MTA köteles a kérdést megvizsgálni és állásfoglalást kiadni még abban az esetben is, ha nyilvánvaló a kérdés megalapozatlansága.

Hogyan zajlik a tudományos (szakmai) állásfoglalás elkészítésének folyamata?

Az MTA elnöke szabályzatot adott ki a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmának megfelelési vizsgálatáról, tekintettel arra, hogy a jogszabály az állásfoglalás kiadására semmilyen részletszabályt (eljárásrendet) nem rögzít. Ez tartalmazza az előterjesztett kérelem formai és tartalmi szabályait, valamint a kérelem elbírálásának rendjét. A tudományos (szakmai) vizsgálatot az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontja (MTA BTK) végzi el, a főigazgató által kijelölt szakmai bizottság közreműködésével, eredményét a MTA Jogi és Igazgatási Főosztályvezetője kiadmányozza. A Jogi és Igazgatási Főosztály csak a szükséges jogi ellenőrzést végzi el.

Milyen szempontok szerint vizsgálja a benyújtott kérelmeket az MTA?

Az MTA kizárólag a törvényben meghatározott szempont szerint vizsgálja az adott személy, kifejezés vagy szervezet közterület elnevezéseként való használatát. A vizsgálat tárgya tehát kizárólag az, hogy az érintett személy a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vett-e; illetve hogy az adott kifejezés vagy szervezet a XX. századi önkényuralmi rendszerre közvetlenül utal-e. Az MTA természetes személy esetén nem vizsgálja az érintett tudományos vagy művészeti munkásságát, teljesítményét és jelentőségét, kizárólag abban a kérdésben foglal állást, amelyre a törvény kötelezi.

A határozat [itt](#) tekinthető meg.

Az önkormányzat megkeresésében szereplő kifejezés:

Gorkij

Az Akadémia által a megkeresésre kialakított állásfoglalás:

Világirodalmi jelentőségű orosz-szovjet író, irodalomkritikus, publicista (1868–1936). Már neves íróként lesz az 1900-as évek elején az Oroszországi Szociáldemokrata Párt tagja, a bolsevik csoporthoz csatlakozik. Leninnel szemben korainak tartja a forradalmat 1917-ben, de támogatja a konszolidálódó szovjethatalmat, világirodalmi kiadót szervez. Politikai konfliktusok miatt 1921-től 1931-ig külföldön él, 1931-ben hazatér, a Szovjet Írószövetség első elnöke lesz, így részt vesz a szovjet önkényuralmi rendszer fenntartásában, ha annak egyes jelenségeit nemegyszer éles konfliktusokat vállalva bírálja. Neve ezért közterület és közintézmény elnevezésére nem használható.

Az önkormányzat megkeresésében szereplő kifejezés:

Karikás Frigyes

Az Akadémia által a megkeresésre kialakított állásfoglalás:

(1891-1942). Lakatos, politikus, író. 1907-től vett részt a munkásmozgalomban, több ország szociáldemokrata mozgalmanak (pártjainak és szakszervezeteinek) is tagja lett. Az I. világháborúban orosz hadifogságba esett, itt csatlakozott a bolsevikokhoz, majd 1917-es hatalomra kerülésük után a létrejövő új rendszer érdekében tevékenykedett. 1918 őszén Magyarországra jött, itt részt vett a Kommunisták Magyarországi Pártjának létrehozásában, szervezeteinek kiépítésében. 1919-ben, a Magyarországi tanácsköztársaság idején a Vörös Hadseregben működött. A diktatúra bukása után külföldre menekült, 1922-től a Szovjetunióban élt. Itt gazdasági területen dolgozott és íróként is alkotott, fordításokat is készített. 1932-ben visszatért Magyarországra, hogy a Kommunisták Magyarországi Pártja vezetésében tevékenykedjen, ám letartóztatták és 4 évre ítélték. Börtönbüntetéséből 1935-ben szabadult, s visszatért a Szovjetunióba. Itt a sztálini terror áldozata lett. Neve és tevékenysége összekapcsolható 20. századi önkényuralmi rendszer kiépítésével és fenntartásával.

1917-ben az Oroszországi Bolsevik Párt tagja. Hazatérése után a Kommunisták Magyarországi Pártjának tagja. 1919-ben a Vörös Hadsereg 39. dandárjának politikai biztosa. 1919-ben Ausztriába majd a Szovjetunióba emigrált. Különböző európai országokban szervezte a kommunista mozgalmakat. 1932-ben Magyarországon letartóztatták és 3 évi szabadságvesztésre ítélték. Szabadulása után a Szovjetunióba távozott. Ott 1937-ben letartóztatták, és mint elítélt hunyt el. Neve közterület vagy közintézmény elnevezésében nem használható, mivel a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 14. § (2) bekezdése szerint XX. századi önkényuralmi politikai rendszer megalapozásában vett részt.

Márcali Városi Önkormányzati Hivatal KÖZPONTI IKTATÓ	
Bekezdés:	2015 FEBR 20.
Szám: 2287/1/2015.	Melléklet:

SOMOGY MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Főigazgató

Ügyiratszám: SOB/03/689/2015.
Ügyintéző: dr. Bek Melinda

Tárgy: törvényességi javaslat
felülvizsgálati kötelezettség
elmulasztása miatt.

Határidő: 2015. március 31.

Városi Önkormányzat
Képviselő-testülete részére

MARCALI

Tisztelt Képviselő-testület!

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: **Mötv.**) 133. § (2) bekezdésben biztosított hatáskörömben Márcali Városi Önkormányzat Képviselő-testületének a közterületek elnevezésére vonatkozó felülvizsgálati kötelezettsége elmulasztása miatt az alábbi

törvényességi javaslattal

élek:

Az **Mötv.** 13. § (1) bekezdése alapján a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat a közterületek elnevezése.

Az **Mötv.** 14. § (2) bekezdése értelmében a 13. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott közterület, illetve közintézmény nem viselheti

- olyan személy nevét, aki a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vett, vagy
- olyan kifejezést vagy olyan szervezet nevét, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal.

Az **Mötv.** 14. § (3) bekezdés szerint, ha a helyi önkormányzat döntése során kétség merül fel a tekintetben, hogy a közterület neve megfelel-e a (2) bekezdésében foglaltaknak arról **beszerzi a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását.**

Ezen rendelkezés alapján az érintett önkormányzat kérelme alapján a Magyar Tudományos Akadémia valamely személy, kifejezés, vagy szervezet elnevezésével kapcsolatban vizsgálatot folytat le az önkényuralmi rendszerhez kötődés szempontjából, és állásfoglalást ad az érintett ügyben

Az Magyar Tudományos Akadémia elnöke a 39/2012. (XII. 17.) számú határozatával szabályzatot adott ki a XX. századi önkényuralmi rendszerekhez köthető elnevezések tilalmának megfelelési vizsgálatáról, amely részletesen tartalmazza kérelem előterjesztésének szabályait, a kérelem tartalmi követelményeit, valamint a kérelem elbírálásának rendjét. A határozat megtalálható a Magyar Tudományos Akadémia honlapján (www.mta.hu).
Ugyancsak itt található meg a Magyar Tudományos Akadémiának a XX. századi önkényuralmi rendszerhez köthető elnevezésekkel összefüggő szakmai vizsgálatáról készült összefoglalója is.

Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának (KEK KH) a települések közterületeire vonatkozó adatbázisa, valamint a Magyar Tudományos Akadémiának a XX. századi önkényuralmi rendszerhez köthető elnevezésekkel összefüggő szakmai vizsgálatáról készült összefoglalója alapján megállapítottam, hogy Marcali településen az alábbi közterületek elnevezése nem felel meg az Möt. idézett törvényi követelményeinek:

1. Gorkij utca

A Magyar Tudományos Akadémia - megkeresésre – a XX. századi önkényuralmi rendszerhez köthető elnevezések szakmai vizsgálatáról készült összefoglalójában az alábbiak szerint alakította ki állásfoglalását a „Gorkij” elnevezésről:

Makszim Gorkij, világirodalmi jelentőségű orosz-szovjet író, irodalomkritikus, publicista (1868–1936). Már neves íróként lesz az 1900-as évek elején az Oroszországi Szociáldemokrata Párt tagja, a bolsevik csoporthoz csatlakozik. Leninnel szemben korainak tartja a forradalmat 1917-ben, de támogatja a konszolidálódó szovjethatalmat, világirodalmi kiadót szervez. Politikai konfliktusok miatt 1921-től 1931-ig külföldön él. 1931-ben hazatér, a Szovjet Írószövetség első elnöke lesz. Így részt vesz a szovjet önkényuralmi rendszer fenntartásában, ha annak egyes jelenségeit nemegyszer éles konfliktusokat vállalva bírálja. Neve ezért közterület és közintézmény elnevezésére nem használható.

2. Karikás Frigyes utca

A Magyar Tudományos Akadémia - megkeresésre – a XX. századi önkényuralmi rendszerhez köthető elnevezések szakmai vizsgálatáról készült összefoglalójában az alábbiak szerint alakította ki állásfoglalását a „Karikás Frigyes” elnevezésről:

(1891-1942). Lakatos, politikus, író. 1907-től vett részt a munkásmozgalomban, több ország szociáldemokrata mozgalmának (pártjainak és szakszervezeteinek) is tagja lett. Az I. világháborúban orosz hadifogságba esett, itt csatlakozott a bolsevikokhoz, majd 1917-es hatalomra kerülésük után a létrejövő új rendszer érdekében tevékenykedett. 1918 őszén Magyarországra jött, itt részt vett a Kommunisták Magyarországi Pártjának létrehozásában, szervezeteinek kiépítésében. 1919-ben, a Magyarországi tanácsköztársaság idején a Vörös Hadseregben működött. A diktatúra bukása után külföldre menekült. 1922-től a Szovjetunióban élt. Itt gazdasági területen dolgozott és íróként is alkotott, fordításokat is készített. 1932-ben visszatért Magyarországra, hogy a Kommunisták Magyarországi Pártja vezetésében tevékenykedjen, ám letartóztatták és 4 évre ítélték. Börtönbüntetéséből 1935-ben szabadult, s visszatért a Szovjetunióba, itt a sztálini terror áldozata lett. Neve és tevékenysége összekapcsolható 20. századi önkényuralmi rendszer kiépítésével és fenntartásával.

1917-ben az Oroszországi Bolsevik Párt tagja. Hazatérése után a Kommunisták Magyarországi Pártjának tagja. 1919-ben a Vörös Hadsereg 39. dandárjának politikai biztosa. 1919-ben Ausztriába majd a Szovjetunióba emigrált. Különböző európai országokban szervezte a kommunista

mozgalmakat 1932-ben Magyarországon letartóztatták és 3 évi szabadságvesztésre ítélték. Szabadulása után a Szovjetunióba távozott. Ott 1937-ben letartóztatták, és mint elítélt hunyt el. **Neve közterület vagy közintézmény elnevezésében nem használható**, mivel a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 14. § (2) bekezdése szerint **XX. századi önkényuralmi politikai rendszer megalapozásában vett részt**.

Felhívom a figyelmet, hogy ha a fenti közterületek elnevezésén túl a településen más közterület elnevezésével kapcsolatban kétség merülne fel, úgy a fentiekben részletezettek szerint az önkormányzat a Magyar Tudományos Akadémiához fordulhat állásfoglalás beszerzése céljából.

Az Möt. 133. § (2) bekezdésében foglaltak alapján kérem, hogy a törvényességi javaslatban foglaltakat a Képviselő-testület vizsgálja meg (előterjesztésként másolatban kapja meg), és az annak alapján tett intézkedésről, vagy a javaslat esetleges elutasításának indokáról **legkésőbb a fenti határidőig** tájékoztatni szíveskedjen.

Kérem, hogy tájékoztatásához szíveskedjen mellékelni a törvényességi javaslatról a testületi ülésen hozott határozat kivonatát is.

Kaposvár, 2015. február 3.

Tisztelettel:

dr. Neszményi Zsolt
kormány megbízott megbízásából

Vetési Bernadett

Tárgy: Marcali közterületi elnevezésével kapcsolatos
törvényességi észrevétel

ELŐTERJESZTÉS

Marcali Város Önkormányzata Képviselő- testületének 2015. február 26-i soron következő ülésére

Marcali kettő közterület- nevével kapcsolatban érkezett törvényességi javaslatról

Tisztelt Képviselő-testület!

2015. február 3. napján kelt, jelen előterjesztéshez mellékelt (1. melléklet) levelében a Somogy Megyei Kormányhivatal Főigazgatója (a továbbiakban: Főigazgató) törvényességi javaslattal élt Marcali Város Önkormányzatának Képviselő- testülete felé Marcali város kettő közterület elnevezésével kapcsolatban.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Törvény) 14. § (2) bekezdése értelmében:

„(2) A 13. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott közterület, illetve közintézmény nem viselheti

- a) olyan személy nevét, aki a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában részt vett, vagy
- b) olyan kifejezést vagy olyan szervezet nevét, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal.

(3) Ha a helyi önkormányzat döntése során kétség merül fel a tekintetben, hogy a közterület neve megfelel-e a (2) bekezdésnek, arról beszerzi a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalását.”

A Törvény 133. §- a alapján pedig:

„133. § (1) A kormányhivatal a helyi önkormányzat feladat- és hatáskörébe tartozóan az érintettől információt, adatot kérhet, konzultációt kezdeményezhet, amelyeknek az érintett a megadott határidőn belül köteles eleget tenni.

(2) A kormányhivatal javaslattal élhet az érintett működésére, szervezetére, döntéshozatali eljárására vonatkozóan. A javaslatot a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a társulási tanács köteles megtárgyalni és arról döntést hozni. A javaslat elutasításának indokát a helyi önkormányzat, illetve a társulási tanács köteles a kormányhivatallal ismertetni.

(3) A kormányhivatal szakmai segítséget nyújt az érintett részére az általa alkalmazandó jogszabályok tartalmával összefüggésben az érintett megszervezésének céljából.”

A fent említett jogszabály helyek alapján tehát a Főigazgató azzal a javaslattal fordult a képviselő-testülethez, hogy a Marcali, Gorkij és a Marcali, Karikás Frigyes utca elnevezését a Törvény 14. § (2) bekezdése alapján változtassa meg. Törvényességi javaslatát azzal indokolta, hogy a Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása (lásd az előterjesztés 2. mellékletében) szerint a fenti személyek összeköthetők a XX. századi önkényuralmi rendszerekkel, ezért nevük közterület és közintézmény elnevezésére nem használható. A képviselő- testület a döntése meghozatalára 2015. március 31- i határidőt kapott.

Tájékoztatom a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy Marcali Város Önkormányzata Képviselő- testületének, a közterületek elnevezéséről és a címmegállapításról szóló 30/2009.(XI.30.) számú rendelete (a továbbiakban: Rendelet) szabályai jelen helyzetben is irányadók. A Rendelet 9. § (3) bekezdése értelmében pedig „Nem lakossági kezdeményezés esetében a Képviselő- testület köteles kikérni a közterület

elnevezésével, megváltoztatásával érintett lakosság véleményét, azonban a lakosság véleményének a Képviselő- testület döntésére nincsen kötelező ereje. A lakosság vélemény-nyilvánítása e rendelet 12. §-a alapján történik.” A Rendelet 9. § (4) szerint pedig „Az érintett lakosság véleményének kikérése esetén a Polgármesteri Hivatal hirdetményt tesz közzé – az Önkormányzat honlapján, illetőleg a Hivatal hirdetőfalán – a tervezett névváltozásról, amelyre a helyi érdekeltségű civil szervezetek, illetve bármely helyi lakos észrevételt tehet.”

Fentiek figyelembe vételével javaslom, hogy a Képviselő- testület a Karikás Frigyes utca elnevezésének Karikás utcára történő megváltoztatása érdekében a lakossági vélemény-nyilvánítási eljárás lefolytatására kérje fel a Jegyzőt, és ezzel egyidejűleg kérjen határidő hosszabbítást az eljárásra tekintettel a Főigazgatótól.

A Gorkij utca elnevezésének megváltoztatását azonban nem támogatom, ezzel kapcsolatban írásban a Főigazgatóhoz fogok fordulni.

Kérem, hogy a Képviselő-testület jelen előterjesztést tárgyalja és az alábbi határozati javaslatot fogadja el.

Marcali, 2015. február 20.

Dr. Sütő László
polgármester

Határozati javaslat

1. Marcali Város Önkormányzatának Képviselő- testülete az előterjesztést megtárgyalta, egyben felkéri a Jegyzőt, hogy a Karikás Frigyes utca Karikás utcára történő elnevezésével kapcsolatos lakossági vélemény- nyilvánítási eljárást folytassa le, és erre tekintettel kérjen határidő hosszabbítást a Főigazgatótól.

Határidő: értelem szerint

Felelős: dr Sütő László polgármester és Bödőné dr Molnár Irén jegyző

2. Marcali Város Önkormányzatának Képviselő- testülete az előterjesztést megtárgyalta és úgy határoz, hogy a Gorkij utca elnevezésének megváltoztatására irányuló javaslatot nem fogadja el. A képviselő-testület felkéri dr Sütő László polgármestert, hogy a Főigazgató felé jelezze a közterület elnevezésének megváltoztatásával kapcsolatos aggályait.

Határidő: értelem szerint

Felelős: dr Sütő László polgármester